

รายงานการเข้าร่วมประชุม

ตามที่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕ คน เข้าร่วมโครงการ “การเสวนาเพื่อการผลักดันงานวิจัยให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย” จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๐๐ นาฬิกา ณ ห้อง Infinity ๑-๒ ชั้นกราวด์ โรงแรมพูลแมน บางกอก คิงเพาเวอร์ ซอยรางน้ำ กรุงเทพมหานคร นั้น

ในการนี้ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ได้มอบหมายให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเสวนาในครั้งนี้ จัดทำประเด็นตามหัวข้อการเสวนาดังกล่าว ซึ่งได้จัดทำเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการเข้าร่วมประชุมเสวนา ดังต่อไปนี้

๑. รายละเอียด กำหนดการประชุม

วัน/เวลา	หัวข้อ	ชื่อวิทยากร
๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑ (๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น.)	๑. เปิดการประชุมและปาฐกถา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยสำหรับ กระบวนการนิติบัญญัติของประเทศ	รศ.ดร.วรพล โสคติยานุรักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและ กรรมการวิจัยและพัฒนาของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
	๒. กระบวนการจัดทำแผนนโยบายใน ประเทศไทย	ดร.วันฉัตร สุวรรณกิตติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	๓. แลกเปลี่ยนประสบการณ์นักวิจัย ที่สามารถผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ ประโยชน์เชิงนโยบายได้สำเร็จ	ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม รศ.จุฑาทิพย์ ภัทรวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร.ลีลาภรณ์ บัวสาย ผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินรายการโดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมอง แห่งชาติ และผู้ประสานงาน “งานวิจัย เชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้าง เครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” สกว.

วัน/เวลา	หัวข้อ	ชื่อวิทยากร
	๔. การเขียนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

๒. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวน ๒๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน นักวิจัยและผู้ประสานงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

๓. สรุปสาระสำคัญของการประชุม

๑. หัวข้อ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยสำหรับกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศ โดย รศ.ดร.วรพล ไสค์ติยานุรักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหน้าที่และภารกิจหลายด้าน ซึ่งได้แก่

๑. การเสนอ/พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชกำหนด
๒. การควบคุม ตรวจสอบ และติดตามการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ตามที่
รัฐบาลได้แถลงนโยบายไว้ต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

๓. การดูแลทุกข์สุขของประชาชนโดยรวมผ่านการตั้งกระทู้ถาม

๔. การให้ความเห็นชอบบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

๕. การพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ

๖. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของประเทศ

การปฏิบัติภารกิจข้างต้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ และการวิเคราะห์ข้อมูล เข้ามาช่วยการพิจารณาและตัดสินใจ โดยหน่วยงานด้านวิจัยจะเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการสนับสนุน การปฏิบัติภารกิจของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติและรายละเอียดเพิ่มเติม ที่ยังไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ หลายประการ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลและ ข้อเท็จจริงประกอบการดำเนินงาน ซึ่งต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริง ข้อดี-ข้อเสีย รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการ ทางความคิด อันหมายถึงการวิเคราะห์ที่ดี เพื่อสามารถนำไปสู่ข้อเสนอหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ

๑. หน้าที่ของรัฐที่กำหนดไว้ในหมวด ๕ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่ารัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องดำเนินการเรื่องใดบ้าง จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลและข้อเท็จจริงทั้งจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มาประกอบการตัดสินใจ งานวิจัยจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในส่วนนี้

๒. รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการด้านต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม และคนในประเทศ ฉะนั้น การจะดำเนินการไม่ว่าในเรื่องใด จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์วิจัยเป็นพื้นฐาน และมีความรู้ในการปฏิบัติ

๓. รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการปฏิรูปประเทศต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูล งานวิชาการ และงานวิจัยมารองรับ รวมทั้งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้มาช่วยวิเคราะห์และวิจัย

๔. รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย ซึ่งการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายนั้นต้องดูความจำเป็น มีการคิดอย่างมีเหตุผล และต้องอาศัยองค์ความรู้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

๕. รัฐธรรมนูญกำหนดขั้นตอนเพิ่มเติมในกระบวนการตรากฎหมาย โดยก่อนการตรากฎหมาย รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์มารับฟังและรวบรวมความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในเรื่องการควบคุม ตรวจสอบ และติดตามการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร แม้แต่การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้อาศัยงานวิจัยมาเป็นฐานในการตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เช่น เรื่องกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน เป็นต้น โดยมีการนำเอกสาร Policy Brief ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาใช้ประกอบด้วย

ในส่วนของงานคณะกรรมการธิการ ที่มีประเด็นเนื้อหาหลากหลาย จำเป็นต้องใช้งานวิจัยในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน ต้องศึกษาข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อจัดทำข้อเสนอในการพิจารณาตรากฎหมายใหม่หรือปรับปรุงแก้ไข/ยกเลิกกฎหมายเดิม สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการจึงจำเป็นต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานวิจัย

ทั้งนี้ การจัดทำงานวิจัยต้องคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า ด้วยที่ผ่านมาประเทศไทยบริหารงบประมาณแผ่นดินแบบขาดดุลมากกว่า ๑๐ ปี โดยงานวิจัยสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยประเทศ มีขีดความสามารถในการชำระหนี้สาธารณะได้มากขึ้น งานวิจัยที่จัดทำนั้นต้องเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อประชาชนและประเทศชาติ กล่าวคือ งานวิจัยต้องช่วยสร้างนวัตกรรม ช่วยให้ประชาชนเก่งขึ้น และทำงานได้มากขึ้น เมื่อทำงานได้มากขึ้น รายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้น ก็จะทำให้รัฐจัดเก็บภาษีได้สูงขึ้น และสามารถชำระหนี้สาธารณะได้เร็วขึ้น ดังนั้น งานวิจัยจึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยสร้างสรรค์ให้ประชาชนและประเทศเก่งขึ้น ทำให้ประเทศเติบโต และสามารถหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางที่กำลังเผชิญอยู่ได้

๒. หัวข้อ กระบวนการจัดทำแผนนโยบายในประเทศไทย โดย ดร. วันฉัตร สุวรรณกิตติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. งานวิจัยต้องมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ โดยผ่านการระดมความคิดเห็นจากหลายภาคส่วน เพื่อนำมาทำให้ผู้กำหนดนโยบาย นั่นคือรัฐบาลและหน่วยงานราชการ ชับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับท้องถิ่นและชุมชน รวมถึงภาคเอกชนด้วย

๒. แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีสามารถจำแนกออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑) แผนยุทธศาสตร์ชาติ

๒) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนความมั่นคง โดยมีระยะเวลา ๕ ปี และต้องมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

๓) แผนต่าง ๆ ที่นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ประกอบด้วย แผนแม่บทด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาต่าง ๆ และแผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ โดยระบุระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน

๓. ขั้นตอนของการจัดทำนโยบาย ประกอบด้วย

๑) การจัดทำประเด็นนโยบาย โดยอ้างอิงจากตัวอย่างในต่างประเทศ ผ่านงานวิจัยต่าง ๆ ว่ามีการวางแผนดำเนินการอย่างไรบ้าง สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

๒) การกำหนด และการตัดสินใจนโยบาย โดยการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกข้อเสนอแนะและแนวทางที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การวางแผนนโยบายที่มีประสิทธิภาพ

๓) การนำนโยบายไปปฏิบัติ แม้ว่านโยบายส่วนใหญ่ได้อาศัยงานวิจัยในการจัดทำและวางแผนดำเนินการ แต่ที่ผ่านมางานวิจัยส่วนมากกลับไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

๔) การประเมินนโยบาย เป็นการตรวจสอบว่าการดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ได้ผลหรือไม่

กระบวนการในการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ เกิดจากการศึกษาสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงประเด็นสำคัญและท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และนำมาสังเคราะห์และรวบรวม เพื่อจัดทำเป็นรายการประเด็นหลัก ที่จะนำไปสู่ข้อมูลพื้นฐานในการยกร่าง โดยการกำหนดและการตัดสินใจนโยบายจะต้องอาศัยข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ และหลักวิชาการ ที่มาจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้เป้าหมายและเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้สามารถแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ และมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลว่านโยบายนั้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้หรือไม่

๓. หัวข้อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ นักวิจัยที่สามารถผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายได้สำเร็จ” โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองแห่งชาติ และผู้ประสานงานงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย สกว. สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ผู้ดำเนินรายการได้สอบถามตัวแทนนักวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ กลไกในการขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย โดยมีนักวิจัยได้กล่าวแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตามลำดับดังนี้

ดร. สีสภรณ์ บัวสาย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ได้กล่าวถึงการนำงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย ในกรณีของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaborative Reserch : ABC) โดยได้มีการผลักดันระบบงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area-Based Budgeting : ABB) ซึ่งเป็นการปฏิรูประบบงบประมาณของประเทศ เนื่องจากการบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมาเป็นการบริหารที่เน้นให้กระทรวงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การทำงานของกระทรวงจะเป็นไปตามภารกิจโดยเป็นการทำงานตามหน้าที่ (function) การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของหน่วยงานส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลาง และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ ในขณะที่คนในพื้นที่แม้จะรับรู้ปัญหาที่แท้จริงของท้องถิ่น แต่ไม่สามารถนำงบประมาณมาดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านการใช้งบประมาณ จากปัญหาดังกล่าว ทำให้มีการพิจารณาถึงกระบวนการงบประมาณที่ถูกตัด ควรที่จะตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

ดังนั้น การผลักดันระบบงบประมาณเชิงพื้นที่ (ABB) จึงเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้การใช้งบประมาณสามารถตอบสนองกับปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการตนเอง

สำหรับกลไกขับเคลื่อนให้ไปสู่การปฏิบัติเชิงนโยบายนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ๑) เราจะสื่อสารกับใคร ๒) จะทำให้ใครเข้าใจ และ ๓) วิธีใดที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งการผลักดันงานวิจัยไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายได้ มีองค์ประกอบในการสนับสนุนที่สำคัญ ๒ ประการ ดังนี้

๑) ด้านเนื้อหา (content) ได้แก่ รู้ว่านโยบายต้องการอะไรหรือการปฏิรูปต้องการอะไร รวมถึงการมีความรู้ที่ความแม่นยำ และการเติมเต็มความรู้ที่ขาด ตลอดจนทราบหลักการและรายละเอียด

๒) ด้านกระบวนการ (process) ได้แก่ ความรวดเร็วของการทำงานเชิงนโยบาย (speed) ขั้นตอนกระบวนการนโยบาย ผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญ (Cooperation key stakeholders) และการสร้างความเข้าใจ (lobbying)

ทั้งนี้ ดร. ลีลาภรณ์ บัวสาย ได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเป็นอนุกรรมการการปฏิรูประบบงบประมาณ ซึ่งเป็นกลไกในการผลักดันให้งานวิจัยนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย และได้นำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Cooperation key stakeholders) เข้ามาอยู่ในกระบวนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้น เช่น สำนักงานงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงบประมาณเชิงพื้นที่ (ABB) เกิดเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย โครงสร้างงบประมาณ โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน โครงสร้างความรู้ และโครงสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ดร. บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ประสบการณ์ในการผลักดันงานวิจัยไปสู่นโยบาย ประกอบด้วย ๕ แนวทาง ดังนี้

๑. เจาะเข้าหากลไกกำหนดนโยบาย ซึ่งก็คือกรรมการ รวมถึงอนุกรรมการ แต่ปัญหาก็คือ กรรมการเหล่านี้ปัจจุบันมีจำนวนมาก

๒. ถ้าไม่สามารถเข้าถึงกลไกกำหนดนโยบายได้ให้สร้าง policy platform ขึ้นมาเอง

๓. จับมือกับผู้ใช้ (user)

๔. นักวิจัยเข้าไปร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ

๕. ผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Advocate) ควรร่วมมือกับภาคสาธารณะ อาทิ NGOs เพื่อขับเคลื่อนร่วมกันให้สามารถเข้าถึงตัวผู้กำหนดนโยบายได้

ปัญหาอุปสรรค

๑. การขาดตัวเชื่อมระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับนักวิจัย

๒. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนขั้วนโยบาย

๓. นโยบายสาธารณะ รัฐเป็นผู้กำหนด หรือที่เรียกว่า Elite Model คือเป็นการตัดสินใจของกลุ่มจำนวนหนึ่งเท่านั้น

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. ผู้ใช้ต้องชัดเจนว่าใครเป็นคนนำงานวิจัยไปใช้

๒. การเข้าถึงผู้กำหนดนโยบาย หรือ Policy maker หรือ Policy formulator

๓. ต้องมีการสะสมความรู้ โดยการมีบทวิเคราะห์ที่พร้อมใช้ อาทิ Policy Brief

๔. จุดยืนของงานวิจัยที่สำคัญคือต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนจากการนำเสนอผลงานวิเคราะห์เชิงนโยบาย และต้องมีความอดทน

๕. นักวิจัยต้องมีทักษะในการเขียนงานวิจัยแบบสรุปวิเคราะห์เชิงนโยบาย เพื่อให้สามารถสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างได้รวดเร็ว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวถึงงานวิจัยการพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ซึ่งต้องการยกระดับสมรรถนะคน องค์กร และเครือข่าย โดยมีผลลัพธ์การวิจัยในรูปแบบของนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจเชิงคุณค่าต่าง ๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมบนหลักการพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม และต้องการเน้นให้สหกรณ์มีขีดความสามารถเป็นเครื่องมือของประชาชน ทั้งนี้ ในการทำงานได้กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน และได้ลงไปทำงานในระดับเชิงพื้นที่

สำหรับการขับเคลื่อนงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้นำชุดความรู้จากข้อมูลงานวิจัยไปใช้กำหนดยุทธศาสตร์แผนพัฒนาสหกรณ์ระดับชาติ ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดสำคัญของสหกรณ์ในประเทศ โดยได้วางแนวทางของการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ภาคประชาชนกับสหกรณ์ที่จดทะเบียน และได้มีการจัดตั้งสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาสหกรณ์ จากนั้นจึงเกิดการเชื่อมโยงการทำวิจัยและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการสหกรณ์ และได้ขยายผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายลงไปในพื้นที่

โดยระหว่างปี ๒๕๔๙ -๒๕๕๙ ได้มีการออกแบบงานวิจัย ออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มยุทธศาสตร์และนโยบายรัฐ กลุ่มที่ ๒ การสร้างสรรค์ชุดความรู้และนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจ และกลุ่มที่ ๓ การวิจัยพัฒนาชุดความรู้ในการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหมู่ประชาชน โดยมีงานวิจัยรวม ๑๐๕ โครงการ มีชุดความรู้ ๑๑ ชุดใหญ่ ซึ่งได้ทำการทดสอบแล้วสามารถนำไปทำธุรกิจได้จริง ลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์

สำหรับช่องทางการบริหารการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยผ่านสถาบันทางวิชาการ และช่องทางที่ทำให้เข้าถึงผู้กำหนดนโยบาย (policy maker) นั้น รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้มีโอกาสร่วมเป็นอนุกรรมการในสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในเรื่องการปฏิรูปสหกรณ์ และการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย ได้ชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินการที่น่าเชื่อ เช่น การจัดทำศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน มีการจัดทำต้นแบบ (Model) การถอดบทเรียน และขยายผลการดำเนินงาน

๔. หัวข้อ การเขียนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดย ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

กระบวนการเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่ดี ควรมียุทธศาสตร์สนับสนุนเพียงพอ มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง หากมีผู้ได้รับผลกระทบจะต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเป็นธรรม และมีกระบวนการประเมินนโยบาย ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะในมุมมองแบบเทคโนโลยีของฝั่งนักวิชาการ ประกอบด้วย ๔ กระบวนการ ได้แก่ ๑) ระบุปัญหา ๒) วางนโยบาย ๓) ออกกฎหมาย/มาตรการ ๔) นำนโยบายไปปฏิบัติ และ ๕) ประเมินนโยบาย แต่ขณะที่นโยบายสาธารณะต่าง ๆ ถูกกำหนดและนำไปใช้โดยฝั่งการเมือง ซึ่งย่อมเกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากนโยบาย เช่น ภาคแรงงาน ผู้บริโภค ผู้เสียภาษี พลเมือง องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) นักวิชาการ ภาคราชการ ภาคการเมือง และภาคธุรกิจ เป็นต้น

ที่มาของการกำหนดนโยบายสาธารณะ

๑. การกำหนดนโยบายสาธารณะโดยมติคณะรัฐมนตรี เริ่มต้นจากหน่วยราชการ นำเสนอนโยบายไปยังกระทรวง จากนั้นรัฐมนตรีนำเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และกรณีที่เป็นพระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวง คณะรัฐมนตรีจะส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาศึกษาให้ความเห็น/ข้อสังเกตทางกฎหมายและส่งกลับให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และออกเป็นมติ

๒. การกำหนดนโยบายสาธารณะโดยการออกกฎหมาย เริ่มต้นจากหน่วยราชการหรือประชาชน นำเสนอนโยบายไปยังกระทรวง จากนั้นรัฐมนตรีนำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาศึกษาให้ความเห็นส่งกลับมา นำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ตามลำดับ

หัวใจของการเสนอนโยบาย ได้แก่

๑. ตีโจทย์และเข้าใจบริบท ได้แก่ การเข้าใจผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความเข้าใจของสังคม เนื่องจากมีความเข้าใจในนโยบายไม่เท่านักวิชาการ เพื่อหาช่องว่างของนโยบาย

๒. จัดทำข้อเสนอ โดยคำนึงถึงลักษณะ ประเภทของข้อเสนอ เข้าใจกลไกนโยบาย และเข้าใจข้อจำกัดผู้กำหนดนโยบาย เพื่อนำเสนอได้อย่างเหมาะสม

๓. เสนอและผลักดันนโยบาย ได้แก่ การนำเสนอต่อภาครัฐ และการสื่อสารกับสังคม หากสังคมมีความเข้าใจดี นโยบายจะเกิดผลสัมฤทธิ์

๔. บริการหลังการขาย คือการทำให้นโยบายเกิดขึ้นจริง โดยการนำไปปฏิบัติ

ประเภทของข้อเสนอ ได้แก่

๑. ข้อเสนอเพื่อตัดสินใจ ผู้กำหนดนโยบายตั้งโจทย์อย่างชัดเจนให้นักวิจัยศึกษาหาคำตอบที่มีหลักฐานสนับสนุนที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อตัดสินใจทำหรือไม่ทำนโยบายนั้น ๆ ความเสี่ยงของข้อเสนอประเภทนี้คือนักวิชาการอาจถูกใช้เป็นตรายางรับรองนโยบาย ดังนั้นจึงควรศึกษาและตรวจสอบความเป็นไปได้ก่อนเสมอ

๒. ข้อเสนอเชิงหลักการ ข้อเสนอประเภทนี้เริ่มต้นโดยนักวิจัยไม่มีการกำหนดประเด็นจากผู้กำหนดนโยบาย นักวิจัยมีหน้าที่ในการชี้ปัญหาของแนวทางปฏิบัติปัจจุบันพร้อมเสนอหลักคิดเพื่อเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติ ความเสี่ยงของข้อเสนอประเภทนี้คือเมื่อนโยบายถูกนำไปปฏิบัติโดยที่ยังไม่มีรายละเอียดมากพออาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้

๓. ข้อเสนอเพื่อออกกฎหมาย ข้อเสนอประเภทนี้เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทำให้ต้องมีการออกกฎหมายใหม่ หน้าที่ของนักวิจัยคือการชี้ปัญหาของแนวทางปฏิบัติในปัจจุบัน เสนอหลักคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติ พร้อมยกร่างกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความเสี่ยงของข้อเสนอประเภทนี้คืออาจมีการปรับเปลี่ยนไปจากหลักการเดิมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพิจารณา

๔. ข้อเสนอเพื่อปฏิบัติ ข้อเสนอประเภทนี้เป็นการนำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้นโยบายประสบผลสำเร็จ หน้าที่ของนักวิจัยคือการนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการที่ปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในข้อเสนอประเภทนี้คือการปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จจะมีปัญหามาก ต้องมีการเสนอวิธีการปฏิบัติอย่างละเอียดทุกขั้นตอน

๕. ข้อเสนอเพื่อคัดค้าน ข้อเสนอประเภทนี้เป็นข้อเสนอที่นักวิจัยเห็นต่างจากผู้กำหนดนโยบาย หน้าที่นักวิจัยคือการชี้ให้สังคมเห็นความเสียหายของนโยบาย ความเสี่ยงของข้อเสนอประเภทนี้คืออาจถูกมองว่าเป็นข้อเสนอที่เสนอแต่ข้อคัดค้านเพียงด้านเดียว การเสนอประเภทนี้จึงควรชี้ข้อเสนอที่ดีมีกระบวนการขั้นตอนวิธีการแนวทางปฏิบัติได้ด้วย

ตัวอย่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กรณีบริการอุเบอร์

ประเภทข้อเสนอ	ตัวอย่างข้อเสนอ
ข้อเสนอเพื่อตัดสินใจ	ควรให้อูเบอร์ให้บริการโดยถูกกฎหมาย
ข้อเสนอเชิงหลักการ	ควรเอาอูเบอร์เข้าระบบ สร้างการแข่งขันที่เท่าเทียม
ข้อเสนอเพื่อออกกฎหมาย	ควรแก้กฎหมายขนส่งทางบกมาตรา ๗ ดังนี้...
ข้อเสนอเพื่อปฏิบัติ	ควรกำกับดูแลบริการอูเบอร์ด้วยใบอนุญาต ๓ ใบ คือ...
ข้อเสนอเพื่อคัดค้าน	ไม่ควรตรึงราคารถแท็กซี่ปรกติ

การเขียนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หรือ Policy Brief ไม่ใช่การจัดทำรายงานการวิจัย แต่เป็นลักษณะของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ดี ที่มีเทคนิคการเขียนอย่างสั้นกระชับ ดึงดูด ตรงประเด็น เนื้อหาประมาณ ๓-๔ หน้า (๗๐๐-๘๐๐ คำ) ประกอบด้วย การสรุปปัญหา มีหลักฐานสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน มีการเสนอวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด มีความเป็นไปได้ และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจทางนโยบาย

๔. การนำผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมมาใช้ในการปฏิบัติงาน

การเข้าร่วมโครงการเสวนาการผลักดันงานวิจัยให้เกิดการใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย สามารถนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการสนับสนุนข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนี้

๑. นำกระบวนการศึกษาวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบทั้งข้อดีและข้อเสียให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ เพื่อสนับสนุนการประชุมพิจารณาและตัดสินใจภายใต้บทบาทอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ให้สามารถสนองต่อภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติได้ในทุกมิติ

๒. การปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติในการควบคุมตรวจสอบและติดตามการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ตลอดจนการตั้งกระทู้ถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของประชาชน จะต้องอาศัยผลจากการวิจัยมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะประกอบการประชุมพิจารณา และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้น ผู้สนับสนุนและให้บริการข้อมูลจะปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอข้อมูลให้เป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และมีเนื้อหาประมาณ ๓-๔ หน้า (๗๐๐-๘๐๐ คำ) เช่น Policy Brief อันจะทำให้ข้อมูลจากการวิจัยนั้นถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๓. การจัดทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายในขั้นตอนก่อนที่ร่างกฎหมายนั้นจะประกาศใช้บังคับ ควรนำเสนอเนื้อหาถึงประเด็นปัญหาความจำเป็นที่จะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับ หรือประเด็นที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และควรต้องมีการนำการวิจัยถึงการประเมินผลและติดตามผลสัมฤทธิ์หรือข้อบกพร่องของกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันและเกิดประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด

๕. ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดทำข้อมูลสนับสนุนการประชุมพิจารณาตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ จะต้องอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะต้องมีความถูกต้องมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

๒. การนำเสนอข้อมูลประกอบการประชุมพิจารณาและตัดสินใจของสมาชิกรัฐสภา นั้นจะต้องแปลงเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือ Policy Brief ที่มีความกระชับ ตรงประเด็น มีความน่าเชื่อถือ และสามารถผลักดันให้เกิดการตัดสินใจจากข้อมูลนั้นได้

๓. เนื่องจากปัจจุบันการปฏิบัติงานด้านกระบวนการนิติบัญญัติได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะกระบวนการตรากฎหมายที่ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น จะต้องมีการติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การศึกษาวิจัยจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะนำไปสู่การได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น และทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ให้การปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

๔. บทบาทหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ จะต้องต้องมีข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยอย่างเพียงพอเพื่อให้สามารถสนับสนุนการทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ในทุกมิติ ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นต่อองค์กรในฐานะหน่วยงานสนับสนุนและให้บริการข้อมูลทางวิชาการ

๕. เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติในฐานะผู้ออกกฎหมาย ตลอดจนการติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จึงควรมีหน่วยงานเพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยในทุกด้าน ๆ เพื่อให้สามารถสนับสนุนข้อมูลวิชาการในการปฏิบัติงานขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

.....
นางอรวรรณ พันธุ์เป็รื่อง

(นางอรวรรณ พันธุ์เป็รื่อง)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

วันที่ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

.....
นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล

(นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

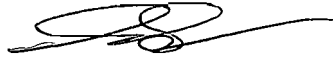
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

.....
นางสุภัทร คำมุงคุณ

(นางสุภัทร คำมุงคุณ)

วิทยากรเชี่ยวชาญ

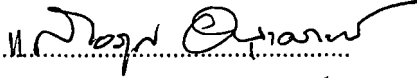
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางสีวาพร สุขเอียด)

วิทยากรเชี่ยวชาญ

วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางสาวแสงอรุณ อนุเคราะห์)

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ

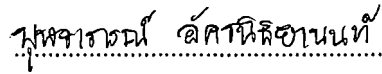
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายจันทมร สีหาบุญลี)

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

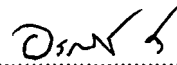
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางสาวบุษราภรณ์ อัครนิยานนท์)

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ

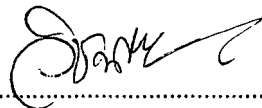
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางอรณิช รุ่งธิพานนท์)

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

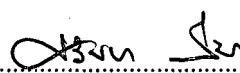
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายวิชาญ ทรายอ่อน)

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

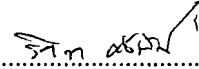
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางสาวศรันยา สี่มา)

นิติกรชำนาญการพิเศษ

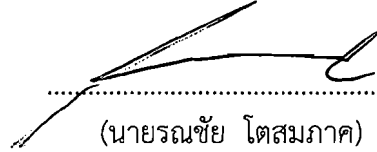
วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางรติมา คชนันท์)

วิทยากรชำนาญการ

วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายรณชัย โตสมภาค)

วิทยากรชำนาญการ

วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑